

ضرورت انسجام، تشکل و سازمان دهی

در مصاحبه با سرکار خانم طوبی کرمان

اشاره

نوشتار حاضر، گزارشی است از مصاحبه ای که فصلنامه تخصصی بانوان شیعه با سرکار خانم دکتر طوبی کرمانی دامت توفیقاتها، مدیر کل امور ایرانیان خارج از کشور سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و عضو شورای مرکزی شورای فرهنگی اجتماعی زنان کشور، به عمل آورده است. جناب ایشان فارغ التحصیل فوق دکتری فلسفه تطبیقی و کلام از دانشگاه کالیفرنیا آمریکا و عضو هیأت علمی دانشگاه تهران می باشند. این مصاحبه توسط خانم نسرين مصباحی انجام شده است.

بانوان شیعه: به عنوان اولین سؤال، لطفاً درباره «شیعه» توضیح بفرمایید.

خانم کرمانی: اگر بخواهیم درباره شیعه و زنان شیعه صحبت کنیم، حق این است که با خود کلمه «شیعه» طبق تعریفی که ائمه اطهار (علیهم السلام) داشته اند، آشنایی اجمالی پیدا کنیم. ظاهر قضیه این گونه است که نبی مکرم (صلی الله علیه وآله) بر منبر تشریف داشتند و رو به علی بن ابی طالب (علیه السلام) کردند و فرمودند: «قسم به آن کس که جانم در دست اوست، یا علی! تو و شیعیانت رستگارانید.»^(۱) این نشان می دهد که شیعه یعنی کسانی که در خط ولایت و امامتند؛ آن هایی که وعده فوز و رستگاری از جانب خود پیغمبر به ایشان داده شده است.

اما پیش از آنکه به سؤال شما پاسخ دهم، لازم می دانم عرض کنم که ما شیعیان نباید يك شعار بیشتر داشته باشیم و آن را هم باید از صادق سخن، امام صادق (علیه السلام) بگیریم و مرتب نه به عنوان لقلقه زبان، بلکه به عنوان يك سرمشق، آن را نصب العین قرار دهیم که فرمودند: «كُونُوا لَنَا زَيْنًا وَلَا تَكُونُوا عَلَيْنَا شِينًا.»^(۲) ای شیعیان! باید افرادی باشید که مایه زینت ما باشید، نه مایه ننگ ما. اگر این شعار ما باشد، راه می رویم، حرف می زنیم، درس می خوانیم، ... همه رفتارمان، گفتارمان، قلبمان، نیتمان، اندیشه مان، باید به گونه ای باشد که اهل بیت (علیهم السلام) بودند. باید ببینیم چقدر به آن ها نزدیکیم یا از آن ها دوریم.

اجازه بفرمایید قضیه ای را نقل کنم: در کشور آمریکا، عده ای از مسلمان ها دور هم می نشینند — ماجرا مربوط به چندین سال پیش است — يك جوان خوب ما که کلاس آمریکا را نمی پسندید، می خواست به سوئیس برود. بچه خوبی بود، منتها گاهی از روی جوانی شیطننت هایی هم می کرد. گویا بچه های دیگر نگران بودند از اینکه او برود و از آن ها جدا شود؛

شاید بیشتر شیطننت کند. شبی که قرار بود مهمانی بدهند و از هم جدا شوند، هر کسی به او حرفی زد. در این جمع، یکی از آن‌ها سؤالی از او پرسید: اگر در سوئیس، از شما بپرسند دینت چیست، چه جواب می‌دهی؟ گفت: با همه افتخار می‌گویم: مسلمانم. گفتند: اگر از تو بپرسند مذهبت چیست، چه جوابی می‌دهی؟ گفت: با همه افتخار می‌گویم: شیعه امام جعفر صادق (علیه السلام) هستم. یکی برگشت، گفت: نکند کاری از ما به نام شیعه سر بزند و آن کاری نباشد که امام صادق (علیه السلام) می‌خواهد! نکند روزی امام صادق (علیه السلام) جلوی ما را بگیرد و بپرسد: آیا ما این جور بودیم که شما ما را معرفی کردید؟

بانوان شیعه: به نظر سرکار عالی، خط و مسیری که مطلوب امام صادق (علیه السلام) است، کدام است. بفرمایید ما باید چه خصوصیات اخلاقی، علمی و شغلی به عنوان یک زن شیعه ایده آل داشته باشیم تا مورد علاقه امام صادق (علیه السلام) واقع شویم؟

خانم کرمانی: شیعه مرد و زن ندارد، خود آن‌ها ما را جدا نکردند. بنابراین، در بیشتر موارد ویژگی‌ها مشترکند، فقط در جایی که نقش‌های خاصی به زن داده‌اند، باید آن‌ها را به عنوان یک زن شیعه در خودش بروز و نمود بدهد، نقش زن از مرد متفاوت است. بنابراین، وقتی از خلق و خوی شیعه، و بیان و کلام شیعه صحبت می‌شود، طبیعی است که مرد و زن در این موارد، هیچ فرقی نمی‌کنند. اما از نظر بنده، زنان شیعه مسئولیت سنگین‌تری بر عهده دارند؛ نه فقط زنان شیعه، بلکه همه زنان. به همین دلیل، اگر دقت کنید، می‌بینید وقتی در فرانسه یا آلمان بحث «ممنوعیت حجاب» مطرح می‌شود، آن‌ها نه اینکه فکر کنید فقط انگشت روی زن گذاشتند، نه، انگشت روی چیزی گذاشتند که به وسیله آن می‌خواهند آینده اسلام را منحرف کنند، آینده شیعه را منحرف کنند. چرا؟ چون این زن، تنها خودش نیست، بلکه سرنوشت جامعه‌ای به دست او رقم می‌خورد، با تربیتش که می‌خواهد جامعه اسلامی شیعه باشد. پس بنابراین، زن شیعه هم به عنوان اینکه در تمام دنیا تربیت‌کننده واحد اصلی خانواده است، که تشکیل‌دهنده جامعه است و آن را می‌سازد، اگر خودش خلاف کند - خدای ناکرده - جامعه به عنوان تشیع دچار مشکل می‌شود. پس زن شیعه باید در خطی باشد که امام حسین (علیه السلام) بود. بنابراین، زن شیعه قدمی که برمی‌دارد، حرفی که می‌زند، باید ببیند آیا برای محکم و استوار کردن دین خداست یا نه. این رسالتی است مضاعف؛ هم عمل می‌کند، هم عهده‌دار تربیت نسلی است.

بانوان شیعه: جایگاه زن مسلمان شیعه را در عصر حاضر چگونه می‌بینید؟ واقعاً چگونه هستند و چگونه باید باشند؟ آینده آن‌ها را چگونه می‌بینید؟ آیا درست قدم برمی‌دارند؟

خانم کرمانی: شیعیان جهان متأسفانه تشکیلات منسجمی ندارند و به همین دلیل، نه از حالات همدیگر خیلی خبر دارند و نه از تجربیات همدیگر؛ نه از نقاط ضعف یکدیگر خبر دارند و نه از نقاط قوت. این وضعیت زنان شیعه است در جهان معاصر. اما اینکه چگونه باید باشد و آینده آن‌ها

چگونه است، آرمان‌هایی است که باید به آن‌ها برسیم، ردّ پاهای خوبی پیدا هستند، نشانه‌های خوبی هستند که ما می‌بینیم؛ مثلاً، در تانزانیا، جمع عظیمی از شیعیان دارند متشکل کار می‌کنند. این نشانه بسیار خوبی است، یا در انگلستان می‌بینیم دارند منظم کار می‌کنند. از این جور نمونه‌ها هست. اما سؤال من این است که مگر نه اینکه ما شیعیان باید در تمام دنیا همدیگر را پیدا کنیم و نقاط قوت همدیگر را به یکدیگر بگوییم تا هم یاد بگیریم و هم قوت قلب پیدا کنیم؟ آن انسجام بین‌المللی را که باید داشته باشیم، نداریم. حرکت‌هایی صورت گرفته‌اند، اما کافی نیستند. بنابراین، اگر بتوانیم چنین حرکتی را نه با سرمایه، بلکه با ارتباطات رسانه‌ای امروزی انجام دهیم، حرکت تسریع می‌شود. امروزه کاری را که اینترنت در طی چند ثانیه انجام می‌دهد، انجامش در سال‌ها ممکن نبود. اگر بتوانیم از طرح‌ها، برنامه‌ریزی‌ها، افق‌هایی که در نظر داریم، و نمودارهایی از پیشرفت‌ها، بانک اطلاعاتی داشته باشیم و از طریق اینترنت آن‌ها را به هم منتقل کنیم، گمان می‌کنم قدم‌های خوبی هستند برای تشکیلاتی شدن، باخبر شدن، منسجم شدن و به هم کمک کردن. البته نه اینکه چنین چیزی نیست، بلکه وقتی اینترنت را باز می‌کنم، می‌بینم یک خانم شیعه در آلمان این قدر زیبا کار می‌کند، این قدر مناسب‌ها را به خوبی منتقل می‌کند، این قدر اخبار شیعیان را تا آنجا که می‌تواند به دیگران منتقل می‌کند، آدم فکر می‌کند شیعیان دلسوز و مطلع کم نداریم. اما اگر این‌ها را به هم مرتبط کنیم تا از تجربیات همدیگر بهره ببرند، چقدر پیشرفت کار بیشتر می‌شود! چون دلسوز هستیم، پول و امکانات هم داریم و به کارمان هم معتقدیم، باید چنین کنیم. این‌ها فاکتورهایی هستند که هر مجموعه اجتماعی داشته باشد، هر جامعه‌ای تشکیلاتی داشته باشد به اوج می‌رسد. بعضی‌ها می‌گویند پول بدهید تا برای شما کار کنیم، اما دلشان نمی‌سوزد، انگیزه برای کار ندارند. اما انگیزه و اعتقاد باور درونی شیعیان است. حالا اگر ارتباطات را ایجاد کنیم تا از تجربیات همدیگر خبر داشته باشیم، بنده گمان می‌کنم می‌توان خیلی کارهای عجیب کرد.

بانوان شیعه: خانم دکتر، در این زمینه، فعالیت علمی و تحصیلات زنان کشور خودمان را چگونه می‌بینید؟ آیا می‌توانند همان‌گونه که فرمودید، قدم بردارند — البته در مقایسه با سایر کشورها؟ خانم کرمانی: اگر بخواهیم مقایسه کنیم، کشور ما از جمله نوادر کشورهای است که خانه علی بن ابی‌طالب (علیه السلام) است، خانه شیعه است. بنابراین، من چه بگویم؟ هر خانمی با هر سطح تحصیلات و درجه معلومات و همه کسانی که در هر مسند و موقعیتی از توان، علم و توشه برخوردارند، می‌توانند گام‌های مؤثری بردارند. این ویژگی زن شیعه است و ما خوشحالیم که می‌توانیم بگوییم در عصر حاضر، در کشور ایران، زنان شیعه به زیبایی‌الگوهای خوبی هستند که به جهان قابل عرضه‌اند، حتی زنانی که در خانه‌ها هستند. واقعیت قضیه این است که اگر فلسطین، فلسطین است و اگر عراق، عراق است، از همین زنان شیعه مخلص ایرانی درس

گرفته اند. بنابراین، در کشور ما این مسئله طبیعی است. زنان ما، همه خانم های متعهد، متدین، علمی و فرهنگی ما هر کدام يك چراغ برای شیعیان در سراسر جهان هستند. در مقام مقایسه، زنان ایران رتبه اول را می آورند.

ولی يك نکته وجود دارد و آن اینکه زنان ما به عنوان زنان شیعه از يك سو، در مقابلشان استکبار جهانی قرار دارد، و از سوی دیگر، به عنوان يك زن مسلمان، در درجه اول، باید درباره وضعیت زنان مسلمانی که هیچ به آن ها بها داده نمی شود در جهان پاسخگو باشند. یعنی زنان شیعه واقعی از يك سو، باید در تقابل با استکبار جهانی باشند که می خواهد زن را ملعبه کند و بازیچه قرار دهد. از سوی دیگر، باید با افکار و اندیشه هایی که مرتجع هستند و به زن بهای لازم را نمی دهند، مقابله کند. بنابراین، زنان شیعه رسالتشان بسیار سنگین است و باید در دو جبهه بجنگند: يك جبهه مقابله با تجدّدگرایی و مدرنیته که متأسفانه اسمش را جز «تجدّدگرایی بی پایه و بی مایه» نمی توان گذارد و در واقع، نوعی استثمار زن در جهان فمینیسم است؛ و دیگری مقابله با ارتجاعی است که در مورد زن صورت می گیرد و شستن این چهره در مقابل آن هایی که این ارتجاع را علم می کنند تا آن طرف را پررنگ تر کنند. بنابراین، رسالت، سنگین است. در حالی که توان و تلاش و سرمایه گذاری و حرکت به اندازه این رسالت نیست.

بانوان شیعه: در جامعه بزرگ شیعی که داریم و از ملت های گوناگون هم تشکیل شده، آیا شما خانم هایی با تحصیلات بالا و متخصص می بینید که هم تأثیرگذار باشند و هم نقش های کلیدی داشته باشند؟

خانم کرمانی: سؤال زیبایی است، ولی در عین حال، پاسخ به آن مشکل است؛ چون آماری که بتوانیم ارائه کنیم، يك بانک اطلاعاتی که بتوانیم به آن مراجعه کنیم و بر اساس آن بتوانیم بگوییم وضعیت زنان شاخص نخبه و فرهنگی ما، که در مصادری هم قرار دارند و تأثیرگذارند، این گونه است وجود ندارد. اما تنها مشکل ما این نیست، مشکل دیگر این است که جهان استکبار خوب فهمیده که شیعه نوك پیکان اعتراض به هر ظلم و ستم و بی عدالتی است. بنابراین، اگر بخواهد به این اعتراض ها توجه کند، خودش دچار مشکل می شود. به همین دلیل، با همه قوا برای اینکه زن شیعه اطلاعات علمی لازم، تربیت صحیح و فرهنگ غنی شیعی را پیدا نکند و مجهّز و مسلّح به علم روز نگردد، بدون اینکه تظاهر کند، تحت عناوین گوناگون مانند ممنوعیت حجاب، تروریسم و مانند آن نمی گذارد زن شیعه در مصادر کلیدی و تصمیم سازی قرار بگیرد تا مبدا روزی تصمیمات محکم و مستقلی به نفع جهان تشیّع در مراکز و مجامع بین المللی اتخاذ شوند. ما زنان برجسته شیعه ای در طول تاریخ داشته ایم، در حال حاضر هم در سراسر جهان داریم، اما نه از تعدادشان اطلاع داریم که به طور قطع و یقین بخواهیم بگوییم و نه عوامل بیرونی اجازه می دهند که ما این اطلاعات را پیدا کنیم.

بانوان شیعه: به نظر شما، آیا می توان از جنبش زنان، یا جنبش زنان شیعه یا مسلمان به عنوان يك جنبش اجتماعی چشمگیر سخن به میان آورد؟

خانم کرمانی: من گمان می کنم ردّ پای این جنبش مشهود باشد، ابتدا در ایران، سپس در فلسطین و عراق. حقیقت آن است که زنان شیعه کم بهایی را نپرداخته اند. اما به دلیل فقدان همان تشکلی که عرض کردم، شما نمی توانید از آن اسم ببرید و بگویید «جنبش خاص زنان شیعه». برای اینکه چنین نام گذاری را بتوانیم به طور ویژه و مشخص داشته باشیم، لازم است تشکیلات غیردولتی شیعیان جهان را فعال کنیم. اکنون به این تشکیلات غیردولتی توجه می شود و بازوی کار مجامع بین المللی است. اگر زنان شیعه اولاً، متوجه رسالتشان شوند، ثانیاً، موقعیت و فضای کنونی را دریابند، ثالثاً، از فضای عمومی و بین المللی جهان اطلاع پیدا کنند، رابعاً، خود را به دیپلماسی و زبان این مجامع بین المللی مجهز سازند، خامساً، ابزار را پیدا کنند - از جمله زبان - آن وقت گمان می کنم جنبشی را، که به طور ویژه بتوانیم اسم «جنبش» بر آن بگذاریم و وجود واقعی به آن بدهیم، یقیناً نه در زمانی طولانی، بلکه در چشم اندازی نزدیک می توانیم امیدوار باشیم که محقق شود.

بانوان شیعه: مدتی است که رشته ای به نام «مطالعات زنان» در دانشگاه ها رایج شده است. نظر شما در این باره چیست؟ این گونه رشته ها چه روندی را تعقیب می کنند؟ آیا به بهبود وضعیت اخلاقی، علمی و معنوی زنان کمکی می کنند؟ نقاط مثبت و ضعف آن چیست؟ در نهایت، چه نقشی را در جامعه ایفا می کنند؟

خانم کرمانی: من چون در تأسیس این رشته قدری دخالت داشته ام، می خواهم عرض کنم که به واقع، هدف اصلی این رشته آن نبوده که درصد ارتقا و بهبود معنوی زنان باشد، بلکه يك رشته میان رشته ای بوده که در دنیا باب شده است. به دلایلی، ما هم نمی خواستیم از قافله عقب بمانیم، سعی کردیم آن را تأسیس کنیم و در قالب و محتوایش تغییراتی بدهیم تا با فرهنگ بومی و ملی ما همخوانی داشته باشد. اما من یادم نمی آید که هدف اصلی این رشته این بوده باشد که درصد ارتقای وضع معنوی زنان باشد، بخصوص زنان شیعه.

بانوان شیعه: آیا می توان برای این منظور، از این رشته کمک گرفت، بخصوص آنکه این رشته تخصصی امور زنان است؟

خانم کرمانی: از هر چیزی می توانیم کمک بگیریم، منتها طبیعی است که باید محتوا، استادان و دانشجویان این رشته، همه به صورتی باشند که واقعاً این هدف و دنبال کردن آن دغدغه شان باشد؛ یعنی اگر شما استادی در این رشته بگذارید که معنویت برایش مطرح نیست و دوست دارد در رشته ای که پیدا شده، واحدهایی را تدریس کند، آیا می توانید به هدف برسید؟ دانشجویی است می خواهد مدرکی داشته باشد، آیا با پاس کردن چند واحد می توانید به هدف برسید؟ کتاب هایی که

تدوین می شوند، واحدها و سرفصل هایی که تعیین می شوند اگر در این زمینه نباشد، آن وقت کار بسیار سنگین است، نمی گویم نشدنی است.

بانوان شیعه: همان گونه که مستحضرید، کتاب ها و سرفصل های این رشته به صورت نهایی هنوز تعیین نشده اند. آیا ما نمی توانیم در جهت دادن به سرفصل ها نقشی اساسی در این رشته ایفا کنیم و آن ها را در راستای معنویت زن شیعه جهت دار کنیم؟

خانم کرمانی: آفرین، این دقیقاً باید یکی از اهداف باشد، هدف بزرگی هم باشد. آن ها هم که این گونه می اندیشند خودشان را برای عملیاتی کردن این هدف فارغ البال ببینند؛ یعنی از همه کارها جدا شوند و دغدغه شان همین باشد که این حرکت به این سمت و سو کشیده شود.

بانوان شیعه: سؤال دیگری که مطرح است، اینکه اگر فعالیت های اجتماعی و سیاسی زنان شیعه به صورت سازمان یافته در قالب سازمان های غیردولتی (NGOها) باشد مؤثرتر است، یا به همین صورت که اکنون هست؛ غیرمنسجم و تفکیک نشده؟

خانم کرمانی: هیچ کار بی نظم و انضباط و انسجامی، هیچ کار پراکنده و متفرقی این گونه نبوده که چندان نتیجه بدهد. اگر هم نتیجه داده کم بوده است. اگر ما می خواهیم از کارهایمان نتیجه بگیریم، باید کارهایمان شکل یافته، سازمان یافته، هدفمند، تشکیلاتی و برنامه ریزی شده باشند، چه در قالب NGOها و چه غیر آن، وگرنه به مطلوب نخواهیم رسید. حضرت علی(علیه السلام) فرمایشاتشان برگردانی از قرآن است؛ ایشان وقتی می خواهند وصیت و توصیه کنند، از همه آنچه می توانستند بگویند — خیلی حرف است — گفتند: «أَوْصِيكُمَا ... بِتَقْوَى اللَّهِ وَنَظْمِ أَمْرِكُمْ»؛^(۱) یعنی کارهایتان به خاطر خدا باشد — در واقع، اگر خواهیم «پرهیزگاری» را در يك کلام ترجمه کنیم، می توانیم بگوئیم کارها به خاطر خدا باشند — در کنار تقوا، گفتند: نظم در کارهایتان داشته باشید. این آن چیزی است که جهان اسلام و جهان تشیع به شدت به آن نیازمند است و من گمان می کنم تمام ضربه ها را جهان شیعه بخصوص از همین جا خورده است.

بانوان شیعه: خانم دکتر، به نظر شما، در مجامع بین المللی، که مربوط به زنان هستند، گروه زنان متدین اسلامگرا چه نقشی را می توانند ایفا کنند؟

خانم کرمانی: باید با فضای مجامع بین المللی آشنا شد، باید با دیپلماسی آن مجامع و زبان گفتوگوی آن ها آشنا شد، باید زبان های بین المللی را یاد گرفت، باید رسالت شرکت در این اجلاس ها را درك کرد، باید دغدغه لازم و ضرورت شرکتش را پیدا کرد. در این صورت، گمان می کنم بتوانیم در آن جوامع موفق باشیم. بگذارید صادقانه بگویم: در این مجامع، به دلیل اینکه ما کم رنگ شرکت کرده ایم — به همان دلایلی که گفتم تجهیزات لازم را نداریم — کسانی گزینش شده اند و به نام «شیعه» شرکت می کنند که اساساً دغدغه شیعه ندارند، فقط دغدغه شرکت در

این مجامع را دارند؛ هدف دارند، ولی هدفشان استحکام مبانی شیعه در جهان امروز نیست.

بانوان شیعه: در زمینه آشنایی بیشتر بانوان شیعه با آموزه های شیعی و تاریخ تمدن و اندیشه اسلامی چه باید بکنیم؟ چگونه باید زنان را متوجه کنیم تا به هدف مورد نظر دست پیدا کنند؟ خانم کرمانی: یکی مرتبط کردن این زنان به همدیگر است؛ دیگری تا آنجا که می توانیم کارهای علمی — تحقیقاتی در سطوح گوناگون انجام دهیم؛ چون همه زنان شیعه ما يك سطح علمی ندارند. بنابراین، اگر من آدم يك سلسله کارهای تحقیقاتی بسیار سنگین کردم، از عامه شیعیان غفلت کرده ام. آماده کردن مجموعه مکتوباتی که سلسلهوار باشد، پله ای باشد يك ضرورت است — و اکنون در جهان تشیع، متأسفانه کتاب هایی که این جور پله ای به زبان های گوناگون تنظیم شده باشند، نداریم. کارهایی مقطعی بدون اینکه پایه ریزی شده باشند، زیادند، ولی باید به صورت بنیادی کار کرد؛ مثل کلاس های مدرسه: کلاس اول، بعد کلاس دوم، سوم، چهارم، ... روش ائمه طاهرین (علیهم السلام) دقیقاً همین پله ای و پایه ای کار کردن است.

بانوان شیعه: آیا در این زمینه ها که فرمودید، سرکار عالی تألیفات، تحقیقات یا مقالاتی دارید؟ خانم کرمانی: متأسفانه تألیفات نداشته ام، اما مقالاتی دارم، ولی چون اهلیت این کار را در خودم نمی دیدم که بتوانم راجع به تشیع و زن شیعه بنویسم، به صورت منسجم کاری نکرده ام. بانوان شیعه: به نظر سرکار عالی، این نشریه به عنوان نشریه «بانوان شیعه» باید چه مسائلی را در کانون توجه و یا هدف قرار دهد تا مسیر درستی را طی کند؟

خانم کرمانی: من گمانم بر این است که — همان گونه که عرض کردم — باید ابتدا يك آمار ابتدایی از زنان شیعه در جهان پیدا کنیم، و نه فقط از کمیّت آن ها، بلکه از کیفیت آن ها هم اطلاع داشته باشیم. اگر شما بخواهید برنامه ریزی کنید، باید تحقیقات و آمار داشته باشید. بنابراین، باید 1. کمیّت؛ 2. کیفیت آن ها و درجه بندی شان؛ 3. نیازهایشان؛ و 4. ارتباطاتشان را بدانید. در مرحله بعد، شما می توانید متناسب با هر سطح، کتاب تألیف کنید و برای ارتقای جایگاهشان برنامه ریزی کنید.

بانوان شیعه: در پایان، اگر نکته ای خاص به نظرتان می رسد راهنمایی بفرمایید.

خانم کرمانی: خدا را شاکرم و از شما هم سپاسگزارم. ان شاءالله، این مجموعه، که به هر حال، به عنوان يك مجموعه غیردولتی کار خود را شروع کرده است — غالباً هم کارهای فرهنگی در قالب های غیردولتی خوب تر جواب می دهند، اگر خوب طراحی شوند — امیدوارم با همان صداقتی که کار را شروع کردید، با همان شعاری هم که گفتیم (اگر فکر می کنیم، حرف می زنیم، کار می کنیم، ببینیم با مشی اهل بیت (علیهم السلام) همخوانی دارد یا نه) قدم های مستحکم و استواری بردارید. بگذارید این را هم بگویم تا وقتی شما کاری را شروع نکرده اید، فقط يك عیب دارد: اینکه شروع نکرده اید. اما وقتی به اسم يك شخصیت و روحی که دارد، به نام تشیع کاری را شروع کردید، حتماً باید کارتان در خور آن شخصیت و روح باشد.

بانوان شیعه: ان شاءالله، با کمک بزرگانی مانند شما کار بزرگی را که شروع کرده ایم، به سرانجام برسانیم. از اینکه وقت خود را در اختیار بانوان شیعه قرار دادید، سپاسگزاریم.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی